

Openstaander 'Verhalen uit Marokko'

Thijs Kolster

Voor Monique, Max en Sam. Met jullie is het leven mooier en grootser dan ik heb durven dromen. Dank voor de paden die we samen iedere dag betreden en de verhalen die we beleven.

Schrijver: Thijs Kolster

Coverontwerp: Studioivo.nl

Foto achterkant cover: Liesbeth Eerkes

ISBN: 9789402135305

© <Thijs Kolster>

Inhoudsopgave

1. De boodschap	5
2. 'Vier jaar verpest'	8
3. Aid al Adha	11
4. Ons mannetje	14
5. Tuinman	17
6. Volkstelling	20
7. Openstaander	23
8. Vlagvertoon	26
9. Zorgeloos traag	28
10. 'Niet meer zo fijn'	30
11. Le patron	34
12. Voetbalkaarten	37
13. Nieuwe banden	41
14. Zwemmen	44
15. 'Unvollendete'	46
16. Ons mannetje II	50
17. Rauw leven	53
18. Bescheiden	56
19. Vrijdaggebed	59
20. De 'plastic mannen'	62
21. Inshallah	65
22. Immigranten	69
23. Onderhandelen	72
24. Nergens	75
25. Graskunstenars	78
26. Gevaarlijke lading	81
27. 'Mijn wijk'	84
28. Frikadel speciaal	87
29. Geland	90
30. 'Machteloze rijkdom'	93
31. Don Quichotte	96
32. Zo'n dag	99
33. Bouwvakkers	102

1. De boodschap

Zondagochtend. Het begin van de kerstvakantie voor de kinderen. Monique en ik worden met zijn tweetjes wakker en kijken elkaar aan. We weten allebei dat vandaag een aparte dag is. Vandaag gaan we HET vertellen. Zij weten nog niet wat HET is en voor ons is hun reactie een grote zwarte doos. We hebben ons niet afgevraagd wat een goed moment zou zijn om HET te vertellen. Eigenlijk wisten we al snel dat dit de dag moest zijn. Gewoon omdat dan een hele vakantie er ruimte en tijd was om met en bij ze te zijn. En bij hen was ruimte en tijd in de koppies om het een plek te geven zonder dat school en allerlei andere zaken hun aandacht opslopten. En de familie zouden we daarna informeren, als gezin, met zijn vieren.

Voorop stond dat het geen democratisch inspraakproces zou zijn. Het was ons besluit en daarin zouden zij volgen. Voor kinderen van 6 en 9 jaar ook volstrekt logisch misschien, maar het ging ons ook om de toon. Er was geen keuze. We gaan voor vier jaar naar Rabat in Marokko. En omdat mijn vrouw daar een baan had gekregen, leek het mij slimmer om het mij te laten vertellen. Dan zou mogelijk duidelijker zijn dat het onze gezamenlijke keuze was. Want dat was het en dat moesten ze voelen.

Zo bedenk je dat dus van te voren. In je eigen hoofd. Want hoe hoort zo iets te gaan? Hoe doe je dat? We maken ons op voor wat we niet weten. Hoe lang zou de schok duren?

We lopen naar beneden waar de jongens al druk op Ipads en Xbox bezig zijn. Dekken de tafel met lekkere broodjes, bakken eieren met spek met de kinderen, besteden tijd en aandacht aan het geheel. We zijn er beiden rustig onder. Er heerst zo op het oog geen onzichtbare spanning. Spannend vinden we het wel. Aan tafel, eten, lachen en praten. Moment is daar.

‘Jongens we moeten jullie iets vertellen. We gaan een spannend avontuur met elkaar beleven.’ De ogen staan wijd open en de oren zijn gespitst. ‘We gaan verhuizen naar het buitenland. We gaan voor vier jaar naar Marokko.’ Ze kijken ons aan. Even stilte. ‘Echt?’ We knikken. De oudste grijpt naar zijn hoofd en schreeuwt het uit ‘Nee, ik wil niet. Echt niet. Ik ga niet. Nooit. Nooit. Nooit.’ De jongste kijkt zijn oudste broer aan en weet dat het tijd is om mee te gaan in deze jammerklacht.

'Neeeee!' Opstaan. Lopen, soms rennen, door de kamer en een groot geweeklaag van hier tot het einde van de wereld. We kijken elkaar aan. Mijn vrouw heeft tranen in haar ogen. Ik kijk, probeer haar geruststellend aan te kijken. Ergens, zonder enige verklaring, voel ik dat het goed komt. Ik zie vooral onze oudste, Max, rondlopen en hartverscheurend huilen en uitroepen dat hij niet wil en niet gaat. Sam, de jongste, lijkt vooral te kijken naar zijn broer en geeft mij het gevoel dat hij ergens iets denkt van: 'heh, dit klinkt spannend! Alleen moet ik mij niet zo maar overgeven.' Ik kan er ook faliekant naast zitten, maar zijn ogen zijn mij te wakker en scherp en er zit te weinig echt verdriet in. Dus na een minuut of tien roep ik naar Max, 'kom eens bij papa zitten, kom eens lieverd, dan kan ik je even vasthouden.' Hij komt, klampt zich vast en ik voel zijn verdriet, zijn zorg, zijn angst voor de onbekendheid met wat gaat komen, met de verandering. Ondertussen heeft Monique Sam in haar armen. Uit mijn ooghoeken zie ik hem kijken naar zijn broer. Moet ik nog doorgaan? Kan ik al stoppen? Hij zoekt naar een moment. Ik laat Max maar even gaan. Probeer hem te kalmeren, zijn lijfje schudt van het verdriet, maar ik praat niet verzachtend op hem in. Dan zeg ik tegen hem: 'kun je papa uitleggen waarom je niet weg wilt?' Zijn antwoord is ontwapenend en veelzeggend. 'Ik wil niet naar een land waar oorlog is.' Ik kijk naar Monique en we voelen beiden dat dit een goed teken is. Hij denkt niet over wat hij hier mist maar over wat hij daar zou kunnen tegenkomen. En Sam doet nog een duit in het zakje: 'Ik ook niet'. 'Nou dan heeft papa goed nieuws voor jullie. Er is geen oorlog en die komt er ook niet zo maar. En als het daar te gevaarlijk zou worden, gaan wij terug naar Nederland.' We willen geen sprookjes vertellen dus dat er iets zou kunnen gebeuren willen we wel zeggen. Max wordt rustiger maar zegt meteen: 'ik wil ook niet naar een land dat heel veel armoede heeft.' 'Ok dat snap ik. Armoede is er Max maar er leven ook heel veel mensen zoals jij en ik in Marokko. Het is geen super arm land. Maar je gaat wel naar een ander land, dat er anders uitziet en met andere huizen en een andere cultuur.' En ik kan het niet laten: 'hier in Nederland is ook armoede alleen zie je die minder.' Stukje moralisme van vaders. Max wordt rustiger. Hij kijkt mij aan en hij kijkt naar zijn moeder. Monique zegt hem de magische woorden: 'Durf je erop te vertrouwen dat wij geen rare dingen doen en dat het land echt fijn is om naar toe te gaan? Anders is het wel, maar niet eng of gevaarlijk.' Wereldwoorden.

Ik voel hem ontspannen.

Sam kijkt het allemaal aan en weet dat ook hij kan stoppen. 'Krijgen we daar dan een groot huis?', vraagt hij direct. 'Ja, we krijgen een groter huis'. 'En een tuin?' 'Ook een tuin.' 'Mogen we dan ook een trampoline in de tuin?' Het grote onderhandelen is begonnen.

Trampoline, voetbalgoaltjes, zwembad, groot televisiescherm voor de Xbox. De verzoeken schieten door de lucht. Sommigen belonen we en anderen laten we nog even liggen. 'Jullie gaan naar een internationale school en moeten daar Engels spreken.'

'Echt waar?', vraagt Max. 'Cooooo!'. We zijn stomverbaasd. Het pleit is beslecht.

Koud dertig minuten na onze mededeling is de orde van de dag alweer opgepakt. We kijken elkaar aan met een blik van 'pffff, dat viel toch mee.' Ook wij ontspannen. Ongemerkt zat er spanning op die we niet wilden erkennen. We denken, 'is dit alles of komt er nog een tweede golf.' Een naschok. Het blijft heel rustig. Zo af en toe komt Max of Sam nog wat vragen. Geduldig praten we en zeggen we heel eerlijk dat we zelf ook nog niet veel weten en dat we binnenkort pas voor het eerst daar gaan kijken. 'Ok' zeggen ze en rennen weer weg.

Een uur later verschijnt een van onze vrienden met zijn zoon.

Speelafpraak met Sam. Ze lopen de trap op naar onze woonkamer en voordat ze goed en wel binnen zijn staat Sam voor hun neus en zegt: 'We gaan voor vier jaar naar Marokko en ik ga Engels spreken.' Het hoge woord is er uit. Nu ligt het open op straat. Wij hadden nog niets kunnen vertellen. We staan er verbouwereerd bij. Kunnen alleen maar instemmend knikken en zeggen lachend: 'Ja, zo is het.' We drinken koffie met hem en praten hem bij terwijl de kinderen spelen. Ik kijk de kamer rond.

Het klopt.

Deze stap past bij ons.

Bij ons alle vier.

2. 'Vier jaar verpest'

De jongens lijken het vertrek naar Marokko goed te verstouwen. Het is maart en het leven gaat door. Het is geen onderwerp dat we mijden. Sterker, het is er iedere dag. Ook voor hen. Het komt terug in de gesprekken aan tafel. Op school wordt erover gesproken en als we met vrienden zijn ook. Het is natuurlijk een grote rode draad door deze maanden. We bereiden voor, we schaffen dingen voor straks aan, er is een uurtje Engelse les in de week voor de jongens om alvast te wennen, we plannen een voorbereidingsweek en de verhuizing van onze spullen naar Marokko komt snel dichterbij. Dus hoewel Rabat ver weg is, is het heel erg aanwezig in alles wat we doen.

De jongens lijken er niet door te zijn geraakt.

Het weekend in.

Zaterdag.

Voetballen. Max is vrij. Sam heeft een toernooi. Dus het hele gezin gaat mee kijken. Max ook want twee van zijn vrienden gaan ook mee. Ik sta langs de lijn en zie uit mijn ooghoeken dat Max stil is en een beetje zijn eigen plan trekt. Gaandeweg het toernooi wordt hij stiller en ik vraag hem een paar keer waarom hij niet met zijn vrienden meespeelt. Hij hoeft niet. Hij wil bij mij zijn en dreuntelt een beetje om mij heen. Af en toe komt hij bij mij op het hek zitten en schuift tegen mij aan. Hangen bij papa.

Monique merkt het ook op en kijkt mij aan met een blik van 'wat is er?' Ik haal mijn schouders op en zeg met mijn gezicht: weet het ook niet maar laat maar even zo. Zij knikt.

Aan het eind van het toernooi wil Max met ons mee. Er hoeft niemand met hem te gaan spelen en hij wil ook bij niemand spelen. Hij wil thuis zijn. Sam wil op pad en spreekt af. Het lijkt Max alleen maar beter uit te komen dat hij alleen kan zijn. Hij speelt fijn in zijn eentje en helpt Monique met koken. De sfeer is goed en hij gaat heel rustig slapen. Die avond spreken Monique en ik af dat we hem even in de gaten houden en ergens een moment zoeken waarop we met hem kunnen praten. De zondag komt en ook hier een Max die zich meer en meer terugtrekt. Stiller dan normaal. Minder aanspreekbaar. We laten hem

gaan. We weten dat hij op zo'n moment ook zelf wat zoekt en nadenkt. Geen zorgen, wel aandacht. Het moment komt wel.

Die avond lig ik met hem in bed en ik zeg tegen hem: 'Wat is er Max?'

'Ik weet het niet papa'. Zijn stem klinkt verdrietig.

'Kun je proberen iets te zeggen?'

'Ik weet het gewoon niet papa'.

'Zal ik je helpen door wat vragen te stellen om te kijken waar het dan misschien zit?'

'Ja'. Hij klinkt opgelucht.

'Heeft het met de school in Marokko te maken?'

'Nee'. Resoluut in zijn antwoord

'Heeft het met ons vertrek naar Marokko te maken?'

'Nee. Ik vind het wel spannend maar ook heel leuk dat we gaan.' Dat antwoord ken ik en is helemaal waar voor hem.

'Is er iets op school gebeurd?'

'Nee. Helemaal niets. Alles gaat goed papa.' Duidelijk.

'Heeft het met je vrienden te maken en dat je ze gaat missen?'

Hij breekt. Een hartverscheurend gehuil. Uit het diepst van zijn ziel.

Hij kruipt in mijn armen en kan niet anders dan huilen. Ik voel met hem mee. Het heeft een heel weekend geborreld en hij kan het nu loslaten. Ik houd hem vast en zeg nog maar niet te veel. Heb ik te lang gewacht of is dit juist goed geweest?

Hij huilt door en langzaam komt er iets los.

'Weet je pap ik ga ze gewoon heel erg missen.'

En hij noemt ook de namen. Vijf in getal. Hij is daar zo ongelooflijk duidelijk in. Meer dan die vijf zijn er niet. Hij maakt daarin keuzes.

Mooi.

Dan komt het echte verhaal

'Papa, als ik straks in Marokko ongelukkig ben? Wat dan? Dan ben ik vier jaar ongelukkig? Dan heb ik vier jaar van mijn leven verpest!'

Pats. Dat snijdt als een mes in mijn lijf. Och mijn hemel. Als dit mannetje nadenkt dan gaat ie ook meteen zo diep. Intuïtief pak ik hem rustig vast. Kijk hem aan en zeg:

'Max, dát zullen papa en mama nooit laten gebeuren. Als jij ongelukkig bent en blijft dan houdt het ergens op. Echt! Maar we gaan het wel daar proberen en geven het de tijd. Ook papa zal het moeilijk hebben. We zullen allemaal moeten wennen. Maar ik weet bijna zeker dat het

ons allemaal goed gaat in Marokko.' Hij twijfelt nog een beetje, maar ik voel de rust bij hem komen.

Monique is binnengekomen. Hij begint weer te huilen. Monique beaamt en zegt: 'papa en mama hebben afgesproken dat als één van ons niet gelukkig wordt in Marokko dan stoppen we er mee. Dan gaan we terug. Geloof je me?'

Hij knikt. Hij ademt rustiger. De tranen drogen op. 'Blijf maar lekker bij papa liggen en praat nog maar even.' Een kus en weg is ze.

Max kijkt naar mij. Een voorzichtige glimlach. Een hele dikke knuffel richting papa. Veiligheid.

'Max, heb je wel eens aan je vrienden gevraagd of zij jou gaan missen?'

'Nee.'

'Misschien moet je dat eens doen.'

'Dat doe ik papa. Ja.'

Hij valt bovenop papa in slaap.

De volgende dag als we terugkomen van school en het werk, zie ik hem weer. Hij is duidelijk weer terug bij zichzelf.

Ik vraag: 'En? Heb je het gevraagd?'

'Ja, ik heb het gevraagd.'

'En wat zei die?'

'Hij zei dat hij mij ook ging missen!'

'En?'

'Voelt goed papa!'

We zijn buiten met zijn drietjes buiten nog even gaan voetballen.

Monique kijkt ons stralend na.

3. Eid al-Adha

Het offerfeest is aanstaande. Ik zie de afgelopen dagen het straatbeeld veranderen. Overal verschijnen kleine en grote stallen. Tenten waar massa's schapen en geiten klaar staan voor de verkoop. Vrachtwagens volgeladen met schapen en geiten rijden door de stad. Iedereen is op zoek naar een beest om mee te nemen naar huis en dat bij de start van het offerfeest te slachten. En boeren van buiten dragen een onafgebroken stroom schapen en geiten aan. Van kleine keuterboertjes tot grote veehandelaren. Het bevolkt iedere straathoek in Rabat.

Het familiehoofd hoort dat slachten zelf te doen, aldus de traditie. Maar er zijn speciale slaggers die je er voor kunt inhuren. Bij ieder verkooppunt worden beesten auto's ingeladen. Een levend schaap in de achterbak stoppen van een auto is heel normaal.

De stad is vol. Gekscherend wordt wel gezegd dat Rabat in deze periode meer schapen kent dan inwoners. Maar waar laat je dan zo'n beest in de stad? Niet iedereen heeft een tuin. In de keuken, op het dak of balkon dus. Het lawaai dat die beesten 's nachts maken in de appartementencomplexen, houdt menige buur uit zijn slaap. Ondertussen grazen de nog onverkochte beesten op ieder stukje groen dat in Rabat voorhanden is.

De komende dagen zullen de straten van Rabat wat roder kleuren door alle slachtingen. Dat is wat men mij vertelt. Ik twijfel. Broodje aap?

Het offerfeest, Eid al-Adha, is het belangrijkste driedaagse feest van de Islam. Kerstmis in Nederland. Dus offerfeeststress in de Rabatse supermarkten. Inslaan voor het diner. Ik kom er, als onwetende, zelf in terecht. Gestreste mensen, vrouwen die elkaar bijna te lijf gaan, schreeuwende mannen, een kassière die de volle laag krijgt omdat ze kennelijk meer heeft aangeslagen dan er is gekocht. Ongeduld, weinig vriendelijkheid op weg naar het grote feest van het delen. En ook veel meer aanrijdingen in het verkeer. Menig kruispunt staat vast door een botsing. De spanning is voelbaar en leidt tot brokken. Veel getoeter. Ik doe mee.